Takuusäätiö

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Helsinki, 6.10.2022

LAKIVALIOKUNTA

Asia: HE 142/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+142/2022

Asia: LA 35/2022 vp Lakialoite laiksi ulosottokaaren 4 luvun 52 ja 53 §:n muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Documents/LA_35+2022.pdf

Asia: LA 22/2022 vp Lakialoite laiksi ulosottokaaren 6 luvun 4 §:n muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Documents/LA_22+2022.pdf

Asia: TPA 42/2021 vp Toimenpidealoite ulosoton uudistamisesta ja suomalaisten ylivelkaantumisen ehkäisemisestä
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_42+2021.pdf

Asia: TPA 29/2021 vp Toimenpidealoite ulosottokaaren muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_29+2021.pdf

Asia: TPA 81/2020 vp Toimenpidealoite ulosottotoiminnan kehittämisestä ja ulosottomiesten palkkausjärjestelmän uudistamisesta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_81+2020.pdf

Takuusäätiö on kotitalouksien arjen raha-asioiden asiantuntija, joka auttaa ihmisiä ottamaan oman taloutensa haltuun. Se tarjoaa neuvontaa, pienlainaa hankintoihin, ratkaisun velkojen yhdistämiseen sekä välineitä raha-asioiden hallintaan. Lisäksi Takuusäätiö vaikuttaa lainsäädäntöön ja muihin rakenteisiin, jotta ne tukisivat ihmisten itsenäistä taloudellista selviytymistä, hallittua luotonkäyttöä ja ehkäisisivät syviin velkakierteisiin ajautumista. Takuusäätiö on valtakunnallinen sosiaalialan järjestö ja toimii pääasiassa Veikkauksen tuella.

Takuusäätiö kiittää kutsusta tulla kuultavaksi lakivaliokuntaan.

Kokonaistavoitteena ulosottovelallisten aseman helpottaminen on kannatettava. Kun muutoksia tehdään vähittäin ja väliaikaistakin sääntelyä käyttäen, näin muodostunutta kokonaisuutta ja sääntelyn vaikutusten arviointia on tarpeen tehdä.

Ulosotto on monelle velalliselle arjen raha-asoiden hallintaa selkeyttävä ja helpottava tapa maksaa velkoja yhteen paikkaan. Näin erityisesti, jos velkoja on kertynyt useita ja niiden lyhennykset ovat velallisen maksukykyyn nähden liian suuria. Toistaiseksi elinkustannuksiin käytettävissä olevien tulojen pienentymistä ulosmittauksen takia on kompensoitu toimeentulotuella. Vähäiset velkamäärät voi saada maksettua ulosoton kautta ilman velkojen järjestelyä. Osalle velallisista ulosotto saattaa olla toimivin vaihtoehto velkojen maksuun, koska ulosmittaus myötäilee esimerkiksi vaihtelevia tuloja.

Vapaakuukausien määrän lisääminen ja käytön laajentaminen tuo velallisille helpotusta, mutta toisaalta pidentää ulosmittauksen kestoa

Jos ulosmittaus on pitkäkestoista korostuu tarve vapaakuukausien saamiselle. Koska velallisen pyynnöstä annettavien vapaakuukausien myöntämisessä on ollut vaihtelua, viran puolesta annettavien vapaakuukausien määrän lisääminen ja ulottaminen osin koskemaan myös niitä velallisia, joiden palkan ulosmittaus on toimitettu jättämällä ulosmittaamatta kaksi kolmasosaa palkasta, tasapuolistaa käytäntöä. Vapaakuukaudet ovat tarpeen tulotasosta riippumatta. Ulosmittausjärjestelmä ei kannusta tai mahdollista säästämään puskuria yllättäviä menoja varten tai lisäämään elämiseen jäävää rahamäärää esimerkiksi lisätöitä tekemällä.

Koska vapaakuukaudet eivät ole joka ulosottovelalliselle tarpeen tai ulosottovelat halutaan maksaa pois mahdollisimman pian on hyvä, että velallisella on mahdollisuus kieltäytyä niistä tai lisäkustannuksitta tehdä suoritus, jos myöhästyy kieltäytymisilmoituksen antamisesta.

Tavanomaista suurempien tulonhankkimismenojen huomioiminen ulosmittauksen määrässä toistaiseksi tai määräajan tulee myös tarpeeseen.

Vapaakuukausien kääntöpuolena on ulosoton keston pidentyminen. Ulosoton ei kuitenkaan pitäisi olla suurten velkataakkojen tai maksukyvyttömien pitkäaikainen velkojen maksutapa, vaan näissä tilanteissa pitäisi pyrkiä hyödyntämään tarjolla olevia ratkaisukeinoja. Maksukyvyttömien tai velkamääräänsä nähden selkeästi maksukyvyttömien kohdalla yksityishenkilön velkajärjestely olisi saatava nykyistä tehokkaampaan käyttöön. Jos taas velallinen kykenee suoriutumaan veloistaan kohtuullisella vapaaehtoisella velkajärjestelyllä, sellaisia tarjoavat mm. Takuusäätiö ja tulevaisuudessa hyvinvointialueille siirtyvä sosiaalinen luototus sen toteuttamistavasta riippuen. Takuusäätiö vastuuttaa velkojia käymällä akordineuvotteluja, joilla saadaan lyhennettyä velkojen takaisinmaksuaikaa. Akordimenettelyä käytetään erityisesti silloin, kun velat ovat vanhoja ja niihin on kertynyt lainapääomaan verrattuna paljon korkoja ja kuluja. Varmistamalla vapaaehtoisten velkojen järjestelyä tekevien toimijoiden riittävä rahoitus ja velvoittamalla luotonantajia suhtautumaan akordimenettelyyn vastuullisesti, voidaan lisätä velallisten mahdollisuuksia selviytyä veloistaan nopeammin.

LA ja TPA ulosoton uudistamisesta ja ulosottokaaren muuttamisesta

Ylivelkaantumisesta ja pitkäaikaisesta velkakierteestä on monia negatiivisia seurauksia niin yksilölle itselleen kuin perheelle. Se lisää myös riskiä ylisukupolvisiin rahavaikeuksiin.

Suojaosuuden korottaminen esimerkiksi takuueläkkeen tasolle on esityksessä todettu monimutkaistavan ulosottojärjestelmää ja lisäävän ulosmittauksen ulkopuolelle jäävien määrää. Takuusäätiön näkemyksen mukaan sillä voisi lisäksi olla epätoivottavia vaikutuksia luottojen saatavuuteen ja hinnoitteluun. Kohtuullisen säästämisen ja puskurin kerryttämisen mahdollistaminen voisi toimia osalla ulosottovelallisista.

Velkojen vanhentumisaika on pääosin 15 vuotta. Se on pitkä aika eikä ole tarkoituksenmukaista, että velalliset ovat ulosotossa koko tuon ajan. Siksi pitää lisätä tietoutta vaihtoehdoista ja ohjausta muiden ratkaisujen pariin.

Laki sosiaalisesta luototuksesta on etenemässä ja siitä on tulossa hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä. Takuusäätiö on tuonut esille huolensa, että hyvinvointialueiden päätäntävalta sosiaalisen luototuksen toteuttamisesta on liian laaja. Lakimuutoksesta huolimatta sosiaalinen luototus saattaa jäädä alikäytetyksi välineeksi eikä se edelleenkään ole tasapuolisesti samanlaisena kaikkien kansalaisten hyödynnettävissä.

Ulosmittauksessa kertyneiden varojen kohdentaminen ensin pääomalle ja viimeksi kuluille voisi toimia motivaattorina velkojen maksamiselle. Moni Takuusäätiön asiakkaista tuskailee sen asian kanssa, ettei velkamäärä lyhene maksamisesta huolimatta. Takuusäätiön näkemyksen mukaan ei olisi oletettavaa, että velalliset sankoin joukoin vapaaehtoisesti haluaisivat maksaa luottonsa ulosoton kautta edullisemman kohdistamisen takia, koska siihen liittyy myös luottotietojen menettäminen. Koska kohdistamista ei esityksessä ole katsottu mahdolliseksi, siihen voidaan voidaan vaikuttaa esimerkiksi lisäämällä velallisten ohjausta maksukykynsä mukaiseen ratkaisuun.

TPA ulosottotoiminnan kehittämisestä

Oman talouden tunnuslukujen tunteminen ja raha-asioiden suunnittelu ovat tärkeitä taitoja jokaiselle kansalaiselle, mutta erityisen tärkeää se on, kun rahaa on käytettävissä niukasti. Takuusäätiö on tuonut aiemmin esille, että ulosottovelallisella tulisi olla mahdollisuus saada neuvontaa ja tukea esimerkiksi ulosoton ennakoivan talousneuvonnan kautta. Ennakoivan talousneuvonnan asiantuntijoilla tulee myös olla riittävä osaaminen ohjata velallinen hakemaan veloilleen sopivaa järjestelyä, kun se näyttää mahdolliselta.

Lisätietoja: lakimies Minna Backman, minna.backman@takuusaatio.fi, puhelin 040 526 3895

Takuusäätiö sr.

Juha Pantzar
toimitusjohtaja

Minna Backman
lakimies